

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

V sredo 21. velkiga travna (poznoživna) 1851.

List 21.

Gorska žena in radovednost ženska.

(Pravlica po nemškim.)

Od starodavnih časov že
Prebiva v tamni gori strah
V podobi majčkine žené;
Jo gorsko ženo kliče vsak;
Po gojzdu semtertje mi hodi,
Nikómur vljudna nič ne škódi.

Prišla je tjekaj v gozd enkrát
Uboga žena rúdarca
Suhljádi po germéh iskát,
Ker jo je reva stískala,
Ko išče v misli zatopljena,
Se jej pridruži gorska žena.

Se vstraši žena, obledí,
Pomiga ji pritlikovka;
»Ne magaj« — tak ji govori —
Da tare, vém, te révšina,
Zatoraj sim prišla za tabo,
Da te obúp ne vnese sabo.«

»Ná! klopčič préje, motaj ga,
Brez konca je, mu konca ní,
Ko tek je tira solnčniga,
Te živil bo do konca dní;
Pogledati le v sredo vari,
Če ne, te reva spet udari.«

Motati žena urnih rok
Na motovilo koj začné,
Redí se motovila krog,
Al klopčič zmir enák si je,
In pridno rudar'ca siróta
Od jutra do večéra móta.

Prešla je kmalo revšina,
Že mirno leto tud miní,
Pa rudar'ca omagala,
Pod silo je zvedávosti,
In dalje mogla ni sterpéti
V klopčiča srédo se ne ozréti.

Zabode v sredo iglico,
Kar klopka konc prikaže se. —
Ah kak se je razlégalo
Po hiši njeno tarnanje!
Z rokama, ah, kakó je vila,
Želela skor, da b' mertva bila!

Ko trenil bi, pritlikovka
Pred ženo vstopi se nakrát:
»Ker srečo si zaprávila,
Pa pojdi zopet derv iskát.«
Poteče klopčič, več ne mota,
In rudarca je spet sirota.

Moja navada

v slabo zemljo sadne drevesa saditi.

Ker je v mojim kraju in skorej v celi okolici večidel pusta, pešena in kamnitna zemlja, sim primoran sadne drevesa večkrat v slabo, kot v dobro zemljo, saditi. Pri sadenji dreves sim se po naslednji šegi, ktera se mi je do zdaj prav dobro poterdila, ravnal.

Sadim drevesa takole:

1) Če sim mislil drevesca jesen saditi, sim kmalo po košnji otave za nje jame skopal. Če sim jih hotel pa spomladi saditi, sim jame že o jeseni kopal. To je za to dobro, ker izkopana zemlja po tem takim dalje časa na zraku, soncu in dežji leží, da se jako zrahlja in rodovitnosti izpod nebja napije.

2) Jame skopljem, kar se da, plitve, 1 čevljev globoke, 3—5 čevljev pa široke, da so plitvim skledam ali dlani človeške roke podobne.

3) Rušine odrežem tako globoko, dotlej njih korenine sežejo, ter jih na stran denem. Pervo zemljo, tikama pod rušinami denem posebej na stran, ker je bolji od spodnje, ktero tudi posebej na drugo stran položim. Ko je jama skopana, denem rušine berž na dno, tode narobe, ter jih precej dobro pomandram (potlačim). In tako pustim jamo, dokler pride čas drevesa saditi, prazno. Posebno dobro je tudi za drevesa, če se v jame, dokler so še prazne, nekoliko dobro podelaniga gnojá potrosi; dež spera gnoj in njegova gnojnica se iz njega v globino oceja. Ta gnoj se mora pa, ko se drevesca sadé, zopet iz jame pobrati.

4) Kader drevesca sadim, pa takole ravnam: Najpred zataknem kol sred jame, potlej posujem nekoliko boljši zemlje po rušini, in na ojo postavim drevó, ktero sim v to jamo namenil, ga h količu, tode ne pretesno, privežem, de se lože s zemljo vred ponížati in vsesti zamore. Z ostalo bolji zemljo (če nimam posebno dobre pri rokah) korenine, ki jih z roko lepo razprostim, skerbno zasujem, in sicer takó, da nič prazniga in votliga med koreninami ne ostane. Na to zasujem jamo poverh s tisto zemljo, ki sim jo nazadnje iz jame vergel, in napravim okrog drevesa jamelček, da se deževnica ali scer voda, s ktero drevó zalivam, ne oceja, ampak krog drevesa ostane.

5) Ako pa suho vreme nastopi, se morajo drevesca pogostama zalivati, zató ker so plitvo posajene, se tedaj tudi hitreje posušé, kakor take, ki globoko stojé, in ker je zemlja okoli njih še rahla.

6) Drugo jesen si oskerbim, če je le moč, pepéla, dobre perstí ali pa prav podelaniga gnojá in ga posujem po rušini okrog drevesic, pa ne tikama drevesa, ampak bolj krog njih, po rušini, ga podkopljem precej globoko, tode pri tem delu pazim, da se korenine ne poškodjejo; po tem takim je zemlja okrog drevesca zrahlana in pognojena, korenine nimajo samo v jami, ampak tudi zunej nje rahle persti in ži-